

Wymagania edukacyjne dla klasy 5 Szkoły Podstawowej

Numer i temat lekcji	Wymagania podstawowe Uczeń:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń:		
	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Dział 1. PODSTAWYBIOLOGII. STRUKTURA KOMÓRKI					
1. Powitanie biologii	<ul style="list-style-type: none"> • podaje cechy odróżniające organizmy od materii nieożywionej 	<ul style="list-style-type: none"> • określa, czym zajmuje się biologia jako nauka oraz jej wybrane działy 	<ul style="list-style-type: none"> • określa, co to jest komórka, tkanka, narząd i układ narządów z uwzględnieniem przykładów 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady zastosowania wiedzy biologicznej w życiu człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia hierarchiczną organizację budowy organizmów roślinnych i zwierzęcych
2. Badanie świata organizmów	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza obserwację i proste doświadczenie biologiczne zgodnie z instrukcją • dokumentuje obserwacje i proste doświadczenia biologiczne 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia podstawowe etapy planowania doświadczenia • określa warunki przeprowadzania obserwacji i doświadczeń biologicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje problem badawczy i hipotezę na podstawie przykładowego doświadczenia biologicznego • rozróżnia próbę kontrolną i próbę badawczą 	<ul style="list-style-type: none"> • planuje prostą obserwację lub doświadczenie biologiczne z uwzględnieniem procedury badawczej i zasad bezpieczeństwa • analizuje wyniki i formułuje wnioski z przeprowadzonej obserwacji lub doświadczenia biologicznego 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia potrzebę przestrzegania procedur badawczych podczas obserwacji i doświadczeń biologicznych • przeprowadza samodzielnie zaplanowane doświadczenie i obserwację
3. Budowa mikroskopu. Obserwacje mikroskopowe	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady obiektów przyrodniczych, które mogą być przedmiotem obserwacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia we właściwej kolejności etapy prowadzenia obserwacji mikroskopowej 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przebieg przygotowania preparatu mikroskopowego świeżego 	<ul style="list-style-type: none"> • określa funkcje poszczególnych elementów budowy mikroskopu optycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje samodzielnie obserwacji mikroskopowej w celu określenia cech obrazu obiektu i jego powiększenia

	<p>mikroskopowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje elementy budowy mikroskopu optycznego • prawidłowo posługuje się mikroskopem 	<ul style="list-style-type: none"> • oblicza powiększenia obrazu oglądanego obiektu uzyskiwane w mikroskopie optycznym 			
4. Chemiczne podstawy życia	<ul style="list-style-type: none"> • określa funkcje wody w organizmach i w środowisku przyrodniczym 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze pierwiastki i grupy związków chemicznych wchodzących w skład organizmów 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje podstawowe funkcje białek, cukrów, tłuszczów i kwasów nukleinowych w organizmach 	<ul style="list-style-type: none"> • określa, co to są sole mineralne i jaką pełnią funkcję w organizmach 	<ul style="list-style-type: none"> • określa znaczenie podstawowych grup związków chemicznych w życiu organizmów
5. Budowa komórki zwierzęcej	<ul style="list-style-type: none"> • określa, co to jest komórka • wymienia podstawowe elementy budowy komórki zwierzęcej 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje obserwacji mikroskopowych komórek zwierzęcych na preparatach trwałych z zachowaniem zasad mikroskopowania • określa podstawowe funkcje elementów budowy komórki zwierzęcej 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje podstawowe elementy budowy komórki zwierzęcej (pod mikroskopem, na schemacie, na zdjęciu lub na podstawie opisu) 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady komórek zwierzęcych budujących organizmy oraz ich funkcje w organizmie • porównuje budowę komórek zwierzęcych 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje związek budowy komórek zwierzęcych z ich funkcją w organizmie
6. Komórka roślinna i bakteryjna. Porównanie budowy komórek	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje samodzielnie preparat mikroskopowy świeży z tkanki roślinnej • wymienia podstawowe elementy budowy komórki roślinnej i komórki bakteryjnej • odróżnia komórkę 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje obserwacji mikroskopowej komórek roślinnych na preparacie świeżym z zachowaniem zasad mikroskopowania • określa funkcje podstawowych elementów budowy komórki roślinnej 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje budowę komórki bakteryjnej • rozpoznaje podstawowe elementy budowy komórki roślinnej i komórki bakteryjnej 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje komórki roślinną i zwierzęcą oraz komórki jądrową i bakteryjną, wskazując cechy umożliwiające rozróżnienie tych komórek 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia związek elementów budowy komórki roślinnej i komórki zwierzęcej z ich funkcją

	roślinną od komórki zwierzęcej oraz komórki jądrowe od komórek bezjądrowych (bakteryjnych)	i komórki bakteryjnej			
7. Podsumowanie działu 1: Podstawy biologii. Struktura komórki	wszystkie wymagania z lekcji 1–6				
Dział 2. CZYNNOŚCI ŻYCIOWE ORGANIZMÓW I SYSTEMATYKA ORGANIZMÓW. WIRUSY. BAKTERIE					
8. Czynności życiowe organizmów	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia czynności życiowe jako cechy właściwe tylko organizmom 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko charakteryzuje podstawowe czynności życiowe organizmów (odżywianie się, oddychanie, wydalanie, wrażliwość na bodźce, wzrost i rozwój, ruch, rozmnażanie się) 	<ul style="list-style-type: none"> • określa, na czym polega rozmnażanie się płciowe i bezpłciowe 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rodzaje rozmnażania się bezpłciowego (podział, pączkowanie, fragmentację, przez zarodniki) 	<ul style="list-style-type: none"> • określa różnice między rozmnażaniem się płciowym i rozmnażaniem się bezpłciowym
9. Odżywianie się organizmów. Fotosynteza	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co to jest odżywianie się i jakie jest jego znaczenie w życiu organizmów • wyjaśnia, na czym polega samożywność i cudzożywność • wyjaśnia znaczenie fotosyntezy dla życia na Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje podziału organizmów cudzożywnych ze względu na rodzaj pobieranego pokarmu • wymienia substraty i produkty fotosyntezy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega fotosynteza • określa warunki przebiegu fotosyntezy (w odniesieniu do światła i temperatury) 	<ul style="list-style-type: none"> • określa rolę chlorofilu w fotosyntezie (wiążanie energii słonecznej) • planuje doświadczenie wskazujące na wpływ wybranego czynnika na intensywność fotosyntezy 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza doświadczenie wskazujące na wpływ wybranego czynnika na intensywność fotosyntezy
10. Oddychanie organizmów	<ul style="list-style-type: none"> • określa znaczenie procesów pozyskiwania energii dla organizmów 	<ul style="list-style-type: none"> • określa różnice między oddychaniem komórkowym 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje słownie równanie oddychania tlenowego, określając 	<ul style="list-style-type: none"> • planuje doświadczenie wykazujące, że podczas 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza doświadczenie fermentacji u drożdży

	(oddychanie tlenowe i fermentacja) <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia oddychanie jako sposób uwalniania energii potrzebnej do życia 	a wymianą gazową <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady zastosowania fermentacji w przemyśle i gospodarstwie domowym 	substraty, produkty oraz warunki przebiegu tego procesu <ul style="list-style-type: none"> • określa substraty i produkty fermentacji 	fermentacji drożdże wydzielają dwutlenek węgla <ul style="list-style-type: none"> • określa końcowe produkty fermentacji na podstawie przeprowadzonego doświadczenia • określa warunki przebiegu fermentacji 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje oddychanie tlenowe z fermentacją pod kątem substratów, produktów, ilości uwalnianej energii i lokalizacji w komórce
11. Zasady klasyfikowania organizmów	<ul style="list-style-type: none"> • określa, w jakim celu klasyfikuje się organizmy • określa, co to jest gatunek 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co rozumiemy pod pojęciem oznaczenie organizmów • podaje przykład kryterium pomocnego w klasyfikacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje prosty klucz do klasyfikowania organizmów z najbliższego otoczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje organizmy na podstawie przyjętego kryterium 	<ul style="list-style-type: none"> • konstruuje prosty dwudzielny klucz do oznaczania przykładowych organizmów
12. Systematyka organizmów. Przegląd królestw	<ul style="list-style-type: none"> • określa, czym zajmuje się systematyka • podaje przykłady jednostek systematycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zasady systemu klasyfikacji biologicznej • wymienia w kolejności główne jednostki systematyczne królestwa zwierząt i królestwa roślin 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zastosowanie pojęcia „układ hierarchiczny” w odniesieniu do klasyfikacji organizmów • określa, jak tworzy się nazwę gatunkową (podwójne nazewnictwo) 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje ogólną charakterystykę każdego z pięciu królestw organizmów, ze wskazaniem na istotne cechy różniące te królestwa • rozpoznaje organizmy z najbliższego otoczenia, posługując się prostym kluczem do ich oznaczania 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia charakterystyczne cechy organizmów pozwalające przyporządkować je do jednego z królestw
13. Bakterie i wirusy	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia znaczenie bakterii w życiu człowieka 	przedstawia znaczenie bakterii w przyrodzie <ul style="list-style-type: none"> • określa rozmiary 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia drogi rozprzestrzeniania się i zasady profilaktyki 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia czynności życiowe bakterii: 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego wirusów nie można zaklasyfikować do

	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady chorób bakteryjnych i wirusowych człowieka • przedstawia ogólne zasady profilaktyki chorób bakteryjnych i chorób wirusowych 	<p>bakterii i środowisko ich życia</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia formy komórek bakteryjnych (kuliste, pałeczkowate, przecinkowate i spiralne) 	<p>chorób bakteryjnych (gruźlica, borelioza, tężec, salmonelloza) i wirusowych (grypa, ospa, różyczka, świnka, odra, AIDS)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – sposoby odżywiania się bakterii: cudzożywne (pasożyty, saprotrofy, symbionty) i samożywne – sposoby oddychania (tlenowe i beztlenowe) – rozmnażanie się (przez podział) 	<p>organizmów</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na związki pomiędzy środowiskiem życia, czynnościami życiowymi i znaczeniem bakterii
<p>14. Podsumowanie działu 2: Czynności życiowe organizmów i systematyka organizmów. Wirusy. Bakterie</p>	wszystkie wymagania z lekcji 9–13				
Dział 3. PROTISTY. GRZYBY. ROŚLINY ZARODNIKOWE					
<p>15. Protisty – charakterystyka, czynności życiowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia protisty jedno- od wielokomórkowych • wymienia cechy umożliwiające zakwalifikowanie organizmu do protistów roślinnych oraz protistów zwierzęcych • zakłada hodowlę protistów zgodnie z podaną instrukcją 	<ul style="list-style-type: none"> • określa środowisko i tryb życia protistów, podając przykłady organizmów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego euglena zielona jest nazywana organizmem zmiennożywnym 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia wybrane czynności życiowe protistów (oddychanie, odżywianie się, rozmnażanie się) 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy grupy organizmów tworzących królestwo protistów
<p>16. Przegląd protistów. Protisty chorobotwórcze</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje elementy budowy protista wielokomórkowego na przykładzie morskizynu • przedstawia zasady 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje cechy plechowców • przedstawia czynności życiowe pantofelka 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje obserwacji mikroskopowej protistów – budowy i sposobu poruszania 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje różnorodność budowy protistów (jednokomórkowe, wielokomórkowe) na 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje tryb życia i budowę protistów roślinopodobnych i zwierzęcych

	profilaktyki chorób wywołanych przez protisty (toksoplazmoza, malaria)		się • przedstawia drogi zakażenia chorobami wywołanymi przez protisty (toksoplazmoza, malaria)	wybranych przykładach	
17. Grzyby – różnorodność, budowa, czynności życiowe	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia różnorodność budowy grzybów (jednokomórkowe, wielokomórkowe) 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego porosty określamy jako organizmy symbiotyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje wybrane czynności życiowe grzybów (odżywianie się, oddychanie i rozmnażanie się) 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje różnorodność budowy grzybów na wybranych przykładach 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy odróżniające grzyby od organizmów innych królestw
18. Grzyby – środowisko życia, i znaczenie	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia, podając przykłady, pozytywne i negatywne znaczenie grzybów dla człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia środowiska życia grzybów, w tym grzybów porostowych 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia znaczenie grzybów w przyrodzie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób można wykorzystać grzyby porostowe do oceny jakości powietrza 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy umożliwiające zakwalifikowanie organizmu do grzybów
19. Budowa i różnorodność mchów	<ul style="list-style-type: none"> • określa środowiska życia mchów • przeprowadza doświadczenie wykazujące zdolność mchów do chłonięcia wody, zgodnie z podaną instrukcją. 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia mchy od innych roślin na rysunkach, fotografiach i okazach naturalnych • przedstawia znaczenie mchów w przyrodzie i życiu człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia cechy budowy zewnętrznej płożnika 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego torfowiec może gromadzić duże ilości wody 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia charakterystyczne cechy mchów pozwalające na ich identyfikację wśród nieznanymi organizmów
20. Paprociowe, widłakowe i skrzypowe	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje środowiska życia paprociowych, widłakowych i skrzypowych 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje znaczenie paprociowych, widłakowych i skrzypowych w przyrodzie 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje przedstawicieli paprociowych, widłakowych i skrzypowych na rysunkach, fotografiach i okazach naturalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje charakterystyczne cechy paprociowych, widłakowych i skrzypowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje podobieństwa i różnice między paprociami, skrzypami i widłakami
21. Podsumowanie działu 3: Protisty.	wszystkie wymagania z lekcji 15–20				

Grzyby. Rośliny zarodnikowe					
Dział 4. ROŚLINY NASIENNE. TKANKI I ORGANY ROŚLINNE					
22. Budowa roślin. Tkanki roślinne	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na okazie żywym lub zielnikowym, na rycinie lub zdjęciu organy rośliny okrytonasiennej i określa ich podstawowe funkcje dokonyuje obserwacji mikroskopowej wybranych tkanek roślinnych 	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje tkanki roślinne rozpoznaje na rysunku, zdjęciu, preparacie mikroskopowym, modelu tkankę okrywającą, miękiszową, przewodzącą, wzmacniającą 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje położenie tkanek twórczych i ich rolę we wzroście rośliny 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek między budową a funkcjami tkanek okrywających, miękiszowych, przewodzących i wzmacniających 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje budowę zewnętrzną mchów, paprociowych, widłakowych i skrzypowych, nagonasiennych oraz okrytonasiennych, rozróżniając ich organy
23. Rośliny nagonasienne	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia cechy budowy zewnętrznej rośliny nagonasiennej na przykładzie sosny 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje rodzime gatunki nagonasiennych na podstawie pędów z szyszkami/szyszkojagodami i igłami 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, jakie korzyści przyniosło roślinom wytworzenie nasion 	<ul style="list-style-type: none"> identyfikuje nieznaną organizm jako przedstawiciela nagonasiennych na podstawie jego cech budowy zewnętrznej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie nagonasiennych w przyrodzie i dla człowieka jako gatunków lasotwórczych
24. Cechy charakterystyczne i znaczenie okrytonasiennych	<ul style="list-style-type: none"> rozróżnia formy okrytonasiennych: drzewa, krzewy, krzewinki i rośliny zielne 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że życie człowieka nie byłoby możliwe bez roślin okrytonasiennych 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje pospolite gatunki rodzimych drzew liściastych na podstawie pędów 	<ul style="list-style-type: none"> identyfikuje nieznaną organizm jako przedstawiciela okrytonasiennych na podstawie jego cech budowy zewnętrznej 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że cechy roślin okrytonasiennych przyczyniły się do ich dominacji we florze świata
25. Korzeń i pęd okrytonasiennych	<ul style="list-style-type: none"> opisuje budowę zewnętrzną korzenia, łodygi i liścia 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje systemy korzeniowe – palowy i wiązkowy 	<ul style="list-style-type: none"> określa funkcje poszczególnych stref budowy korzenia 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że budowa liścia stanowi przystosowanie do przeprowadzania fotosyntezy 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje modyfikacje korzeni, łodyg i liści jako adaptacje roślin okrytonasiennych do życia w określonych

					środowiskach
26. Budowa kwiatu. Rozmnażanie się okrytonasiennych	<ul style="list-style-type: none"> rozróżnia elementy budowy kwiatu rośliny okrytonasiennej odróżnia zapylenie i zapłodnienie 	<ul style="list-style-type: none"> określa rolę poszczególnych elementów budowy kwiatu wyjaśnia, na czym polega rozmnażanie się roślin 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega rozmnażanie się płciowe roślin rozróżnia i obserwuje sposoby rozmnażania się roślin 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przykłady roślin użytkowych rozmnażanych wegetatywnie i sposobu, w jaki można je rozmnożyć 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób powstają nasiona i owoce okrytonasiennych
27. Nasiona i owoce okrytonasiennych	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady przystosowań w budowie owoców do rozprzestrzeniania się za pośrednictwem zwierząt, wiatru i wody 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje rolę poszczególnych części nasienia 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje przebieg kiełkowania nasion i warunki niezbędne do tego procesu wykonuje doświadczenie sprawdzające wpływ wybranego czynnika na kiełkowanie nasion 	<ul style="list-style-type: none"> planuje doświadczenie sprawdzające wpływ wybranego czynnika na kiełkowanie nasion 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia potrzebę przestrzegania procedur badawczych podczas obserwacji i doświadczeń biologicznych
28. Posumowanie działu 4: Rośliny nasienne. Tkanki i organy roślinne	wszystkie wymagania z lekcji 22–27				

Grzegorz Olejnik